

*ЧИЧКАЛО-КОНДРАЦЬКА І. Б., доктор економічних наук, професор,
БУРЯК А.А., асистент
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка
Україна, м. Полтава*

ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В РЕГІОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ У МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ СПІВТОВАРИСТВО

У забезпеченні ефективної реалізації модернізаційних реформ в Україні вагому роль відіграє інвестиційна діяльність. Динаміка інвестицій є фундаментальним параметром відтворювального процесу, що визначає можливості оновлення основного капіталу, проведення структурних реформ та формування базису стійкого довгострокового розвитку економіки. В сучасних умовах гострої нестачі внутрішніх фінансових ресурсів, залучення іноземних інвестицій може забезпечити реалізацію модернізаційних перетворень.

Соціально-економічна криза 2014 р. призвела до погіршення становища із залученням інвестицій з-за кордону: несприятливий інвестиційний клімат, відсутність гарантій безпеки для інвестора та високий ступінь ризику спричинили різке погіршення показників інвестиційної діяльності в цілому по Україні та по її регіонах. Такі тенденції розпочалися ще у 2013 р. і продовжилися у 2014 р.

Погоджуємося із твердженнями науковців [1] про те, що основними проблемами, які стоять на заваді залученню прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в регіони України в сучасних умовах інтеграції у міжнародне співтовариство є:

1. Недостатнє інституційне забезпечення інвестиційної політики в регіонах. Розробка інвестиційної політики традиційно залишається прерогативою органів влади центрального рівня, низка нормативно-правових документів, зокрема Закон України «Про інвестиційну діяльність» [2] та Указ Президента України «Про заходи щодо вдосконалення інвестиційної діяльності в Україні» [3], стосуються загальнодержавного рівня. Натомість, інвестиційна політика регіонального рівня не стала конструктивним елементом системи регулювання інвестиційної діяльності. Вагому роль у регулюванні інвестиційної діяльності на регіональному рівні та у формуванні системи інвестування в регіонах і задоволенні очікувань інвесторів

відіграють рейтинги інвестиційної привабливості регіонів, інвестиційні паспорти регіонів та інвестиційні атласи по регіонах. Проте загальне враження від регулювання інвестиційної діяльності на рівні регіонів складається як про розрізнену і неупорядковану систему. І головне, засоби та інструменти регулювання інвестиційної діяльності на рівні регіонів не імplementовані до базових нормативно-правових документів регіонального розвитку, у першу чергу – до середньострокових стратегій регіонального розвитку. Тим самим «інвестиційна стратегія» регіону перетворюється на набір хаотичних дій щодо приваблення інвесторів до реалізації окремих інвестиційних проектів або недопущення припинення діючих проектів, не має стратегічного спрямування і не сприяє розкриттю внутрішнього потенціалу регіону.

2. Недосконалість інструментів розкриття внутрішнього потенціалу регіонів. Інституційним інструментом розкриття внутрішнього потенціалу регіону є регіональні стратегії. У чинних стратегіях регіонального розвитку відсутні системний і всебічний аналіз внутрішнього потенціалу регіону та визначення способів його використання. У регіональних стратегіях наявний аналіз окремих галузей та сфер діяльності, які становлять господарську основу для регіону, проте він не має стратегічної спрямованості як загалом, так і в контексті підвищення інвестиційної привабливості регіонів зокрема. З тексту стратегії інвестору важко дійти висновків про можливість здійснення інвестицій. Відповідно, проведений у такий спосіб аналіз стану розвитку окремих галузей та сфер діяльності не сприяє розкриттю внутрішнього потенціалу регіонів.

3. Падіння обсягів залучення іноземних інвестицій унаслідок погіршення соціально-економічної ситуації в країні та зниження інвестиційної привабливості регіонів Сходу України через бойові дії. За результатами 2014 р. обсяг ПІІ в економіку України склав 45916,0 млн. дол. США, що на 19,5 % менше порівняно з 2013 р. Падіння обсягів інвестиційної діяльності спостерігалось в усіх регіонах України, крім Івано-Франківського [4, с. 1, 3, 5]. Прискорюється відтік інвестиційних ресурсів з Донецької та Луганської областей: обсяг ПІІ у Донецьку область за 2014 р. зменшився майже на 30 % (станом на 01.01.2014 р. – 3602,5 млн. дол. США, а вже на 31.12.2014 р. – 2550,4 млн. дол. США) [5, с. 3], обсяг ПІІ в економіку Луганської області на 01.04.2014 р. становив 783,2 млн. дол. США, що на 10,9 % менше обсягів інвестицій на початок 2014 р. [6].

У рейтингу інвестиційної привабливості 2014 р. регіони Сходу України зазнали суттєвого погіршення позицій. Так, Донецька

область зайняла 22 місце (у 2013 р. – 3 місце), Луганська – 23 місце (у 2013 р. – 9 місце) [7]. В умовах воєнного конфлікту та дестабілізації суспільно-політичної та соціально-економічної ситуації прогнозується подальше падіння обсягів залучення інвестиційних ресурсів. Від частини іноземних інвесторів слід очікувати заморожування інвестиційних проектів або ж їх повної зупинки.

4. Неefективність розподілу інвестицій та низька віддача від інвестицій. Із року в рік спостерігається концентрація ПІІ у галузях переробної промисловості (27,1%), фінансовій та страховій діяльності (25,3%), оптовій та роздрібній торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів (12,8%). Унаслідок надмірного нарощування інвестиційного потенціалу високозатратних галузей неможливо досягти успіху в економічному розвитку. Натомість, спостерігається нестача прямих інвестицій у галузях будівництва (2,8%), сільського, лісового та рибного господарства (1,3%), добувної промисловості та розробці кар'єрів (3,1%) [8]. Відповідно, відчувається нестача інвестиційних ресурсів у тих регіонах, у яких у структурі ВРП переважає якась одна галузь видобувного сектора чи сільське господарство. Брак інвестицій не дозволяє розкрити внутрішній потенціал регіонів, ефективно використати наявні ресурси і розширити ресурсні можливості інвестиційної діяльності.

6. Недосконалість корпоративного управління. Законодавство про акціонерні товариства багато в чому носить імперативний, а не стимулюючий характер і не відповідає сучасним вимогам господарювання. В Україні існують проблеми з виконанням взаємних зобов'язань, у результаті чого власники компаній-резидентів, яких не влаштовує вітчизняне законодавство, намагаються вивести капітал за межі України.

Удосконалення організаційно-економічних засад залучення ПІІ до регіонів України можливе за умови вжиття таких заходів.

1. Внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку [9], зокрема, включення до тексту розділу, який унормовує питання формування інвестиційної політики регіонів як елементу стратегічного поступу держави.

2. Включення до регіональних стратегій розвитку галузей у регіоні з метою формування цілісної картини його внутрішнього потенціалу і висвітлення привабливості для потенційних інвесторів.

3. Забезпечення ефективного захисту прав інвесторів та надання іноземним інвесторам гарантій стабільності умов ведення бізнесу в

окремих регіонах за рахунок відтермінування виплати кредитів, застосування норм прискореної амортизації.

4. Пропагування можливостей та переваг створення таких форм господарської та інвестиційної діяльності, як регіональні парки та промислові округи, які можуть сприяти активізації інвестиційної діяльності в регіонах.

5. Стимулювання кооперації між підприємствами суміжних галузей у межах регіону з метою спільної реалізації стратегії залучення інвестицій.

6. Сприяння формуванню розгалуженої територіальної мережі об'єктів інвестиційної інфраструктури – інститутів спільного інвестування, інвестиційних фондів, що спрощує можливості ведення інвестиційної діяльності.

Все це може сприяти нарощенню інвестиційного потенціалу регіонів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевченко О. В. Інструменти підвищення інвестиційної спроможності регіонів в контексті розкриття внутрішнього потенціалу розвитку: аналітична записка відділу регіональної політики Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс] / О. В. Шевченко. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 19.11.1991 р. № 1561-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
3. Про заходи щодо вдосконалення інвестиційної діяльності в Україні: указ Президента України від 10.11.2009 р. № 912 / 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
4. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України у 2014 році Експрес-випуск Державної служби статистики України. – 2015. – № 71. – 13 с.
5. Прямі інвестиції у 2014 р. // Експрес-випуск Головного управління статистики у Донецькій області. – 2015. – № 20. – 4 с.
6. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності у січні – березні 2014 р. // Експрес-випуск Головного управління статистики у Луганській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lugastat.lg.ua>.
7. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України 2014 р. / Державне агентство інвестицій і управління національними проектами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua>.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
9. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р.: постанова КМУ від 06.08.2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.